КИЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

КИЇВСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ ТА ТУРИЗМУ

КИЇВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

КИЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ОХОРОНИ І НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПАМ'ЯТОК КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ (КИЇВОБЛЦЕНТР ОНДПКС)

01032, м. Київ, вул. Симона Петлюри, 16 тел.:+38 044 288-34-02

ОБЛІКОВА ДОКУМЕНТАЦІЯ НА ОБЄКТ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Будинок Штамма в м. Буча Бучанської міської територіальної громади Бучанського району

Київ 2024

ЗМІСТ

1. Облікова картка 3

2. Графічні матеріали 10

3. Диплом кандидата наук, Атестат старшого наукового співробітника 12

4. Коротка історична довідка 13

5. Ілюстрації 20

6. Диплом кандидата наук, Атестат старшого наукового співробітника 22

7. Фотофіксація 23

ОБЛІКОВА КАРТКА

І. Основні відомості

Найменування об'єкта __ Будинок Штамма_____

Дата утворення об'єкта ___1909 – 1910 рр._____

Рішення про внесення до переліку щойно виявлених об’єктів культурної спадщини *наказ управління культури КОДА № 67 від 25.07.2019*

Місцезнаходження:

КАТОТТГ:_____ UA32080070010087821 _____КОАТУУ: _____3210800000_____

область _Київська_____

район ___Бучанський_____

територіальна громада_____ Бучанська_____

населений пункт (тип та назва) _____м. Буча_____

район населеного пункту (за наявності) _____

адреса (тип та назва вулиці, номер будинку) _вул. Києво-Мироцька, 133_____

GPS координати _50°33'27.33"N, 30°11'9.38"E _____

Орієнтовна територія об'єкта: площа, опис меж Будинок Штамма розташований в північно-західній частині міста, на одній з перших вулиць населеного пункту, що зберегла свою назву незмінною. Територія об’єкту займає площу 5.1629 га. (кадастровий номер 3210800000:01:029:0162). Територія об’єкту обмежена з півночі – вулицею Києво-Мироцька, зі сходу та заходу – межує – із землями житлової забудови. З півдня – вулиця Кондратюка.

* додаються графічні матеріали

Тип об'єкта (рекомендований)

+ споруда ☐ споруда (витвір), що є складовою частиною комплексу (ансамблю)	☐ комплекс (ансамбль) ☐ визначне місце

Вид об'єкта (рекомендований)

☐ археологічний	☐ містобудування
☐ історичний	☐ садово-паркове мистецтво
☐ монументальне мистецтво	☐ ландшафт
+ архітектура	☐ наука і техніка

Категорія (рекомендована)

☐ пам'ятка національного значення

+ пам'ятка місцевого значення

Форма власності

☐ приватна	☐ державна
+ комунальна	☐ не відомо

Власник ___ Комунальна власність м. Києва _____

Уповноважена(ний) власником особа(орган)

Користувач _ Комунальне некомерційне підприємство «Київська міська дитяча клінічна туберкульозна лікарня» *(зазначаються повна назва юридичної особи та ідентифікаційний код або прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи, серія і номер паспорта, дата його видачі й ким виданий, дані про реєстрацію за місцем постійного мешкання).*

II. Характеристика об'єкта

Опис території, на якій знаходиться об'єкт

☐ історичний центр міста	+ паркова (зелена) зона
+ міський ландшафт	☐ сільськогосподарські землі
☐ сільський ландшафт	☐ заповідні території
☐ індустріальний ландшафт	☐ ліс
☐ природний ландшафт	☐ дно водних об'єктів

☐ інше _____

Роль об'єкта в навколишньому середовищі

☐ об'єкт домінує / є домінантою ☐ об’єкт є акцентом в локальному просторі ☐ об’єкт є частиною регулярної забудови + видимий при безпосередньому наближенні	☐ вгадується на поверхні землі (простежуються окремі елементи) ☐ об'єкт відмічений на місцевості (трасування тощо) ☐ сліди об'єкта на поверхні відсутні

☐ інше _____

Просторові характеристики об'єкта Довжина будівлі – 17,80 м., ширина – 17,10 м., площа забудови – 308,6 кв.м., об’єм – 2041 м.куб.

Культурна цінність об'єкта

☐ археологічна	☐ типовий ☐ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний
☐ історична	☐ типовий ☐ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний
☐ монументальне мистецтво	☐ типовий ☐ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний
+ архітектура	☐ типовий ☐ значний	+ рідкісний ☐ унікальний
☐ містобудування	☐ типовий ☐ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний
☐ садово-паркове мистецтво	☐ типовий ☐ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний
☐ культурний ландшафт	☐ типовий ☐ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний
☐ наука і техніка	☐ типовий ☐ значний	☐ рідкісний ☐ унікальний

Оцінка автентичності та цінності об'єкта з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду Об’єкт, що розглядається, зберігся до нашого часу. Пам`ятка автентична. Об’єкт має цінність з архітектурного погляду. Відповідає критеріям об’єкта культурної спадщини, відповідно до п. 4 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення категорій пам’яток» від 22 травня 2019 р. № 452 і потребує занесення до Державного реєстру нерухомих пам’яток України за наступними ознаками:

- мав вплив на розвиток культури певного населеного пункту чи регіону;
- пов’язаний з історичними подіями, життям і діяльністю людей, які зробили значний внесок у розвиток культури населеного пункту та регіону.

Стислий опис характерних властивостей об'єкта, що становлять його історико-культурну цінність (рекомендований предмет охорони)

Архітектурна цінність об'єкту

Історія маєтку Штамма щільно переплетена з історією самого міста Буча. Першим населеним пунктом у цій місцевості було село під назвою Яблонка (Яблунька). Згадки про нього датуються 17 ст. Дачне селище Буча почали заселяти з 1898 р., як поселення біля полустанку новозбудованої Києво-Ковельської залізниці. Завдяки такому вигідному розташуванню, воно стало привабливим для представників тодішньої столичної інтелігенції. Земельна ділянка була придбана інженером шляхів сполучень Євгеном Львовичем Штаммом у 1904 році. Маєток складався з 4 ділянок землі з будівлями та лісом. Скоріш за все, Євген Штамм звернувся за допомогою до архітектора, що спроектував залізничний вокзал в Бучі. Стилістично будинок Штамма і будівля вокзалу мають багато спільних рис.

Будинок Штамма в Бучі це двоповерхова споруда в неороманському стилі прикрашений складним цегляним декором. Головний фасад фланкований двома круглими вежами з декоративними бійницями і шатровими верхами. Під бійницями іде аркатурний фриз. Вікна другого поверху будівлі і обох поверхів веж мають півциркулярні завершення, першого поверху – прямокутні.

Завдяки своєрідній архітектурі, садиба Штамма має значну історичну і культурну цінність і відмічена високим рівнем художньої і технічної майстерності. Маєток Штамма, справжня архітектурна перлина Бучі, має бути збережений, як цікавий зразок цивільної архітектури початку XX ст. Зазначені об'ємно-просторові характеристики, архітектурно-пластичне та декоративне вирішення фасадів є характерними властивостями об'єкта, що становлять його історико-культурну цінність і можуть бути визначені його предметом охорони.

Довгі роки колишню садибу Штамма по вул. Києво-Мироцька, 133 займав Будинок дитини. А 01.10.1982 року, на підставі наказу Виконавчого комітету Київської міської ради народних депутатів, управління охорони здоров'я від 30.09.1982 року № 425 в садибі Штамма було створено дитячий спеціалізований санаторій «Дружний». У січні 2004 р. в будівлі палацу, що слугувала спальним корпусом санаторію, сталася пожежа. Будівля була пошкоджена вогнем. Прогоріли дерев'яні перекриття і покрівля. Більше 20 років будинок не використовується і руйнується. У зв'язку з численними перепланування протягом 20 ст. і наслідками руйнівної пожежі внутрішнє планування будівлі не може бути предметом охорони.

Додатково:

Перелік складових (для комплексу, ансамблю)

Функціональне використання

Історичні (первісні) функції	Сучасна функція	Відповідність сучасної функції вимогам охорони
☐ державно-адміністративні установи ☐ науково-освітні установи	Не використовується	☐ сприяє збереженню ☐ завдає незначної шкоди

☐ культурні установи ☐ медичні установи ☐ фінансово-економічні установи + житлові ☐ промислові та виробничі ☐ інженерно-транспортні ☐ фортифікаційні та військово-інженерні ☐ культові ☐ монументи ☐ поховання та некрополі ☐ інше _____		+ завдає значної шкоди ☐ потребує беззастережної зміни користувача

Перелік негативних чинників (загроз), що позначаються на об'єкті У січні 2004 р. в будівлі, що слугувала спальним корпусом санаторію, сталася пожежа. Будівля була пошкоджена вогнем. Були пошкоджені дерев'яні перекриття і покрівля. Будівля 20 років перебуває без ремонту. Конструктивні елементи даху за цей час повністю знищені. Після пожежі кілька років пошкоджені конструкції даху зберігали свою форму, але під впливом атмосферних опадів – поступово обвалювалися в середину будівлі.

Рекомендований режим використання об'єкта культурної спадщини

Режим використання об'єкта культурної спадщини встановлюється окремою «Науково-проектною документацією з визначення меж та режимів використання зон охорони пам'ятки» після надання йому статусу пам'ятки. До прийняття рішення про встановлення режиму використання пам'ятки її режим використання встановлюється відповідно до регламентованого в обліковій документації або в охоронному договорі. Необхідно провести обстеження елементів будівлі, розробити проект реставрації. І провести реставраційні роботи. Першим кроком – необхідно зробити тимчасове перекриття для запобігання подальшого руйнування конструкцій під впливом атмосферних опадів. Будівлю рекомендовано використовувати під корпус Київської міської дитячої клінічної туберкульозної лікарні.

В разі виникнення потреби у зміні режиму використання, ці зміни необхідно погодити з органами охорони культурної спадщини.

Відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини»:

- ст. 22 - Пам'ятки, їхні частини, пов'язане з ними рухоме та нерухоме майно забороняється зносити, змінювати, замінювати, переміщувати (переносити) на інші місця;

- частини першої статті 24 - Власник або уповноважений ним орган, користувач зобов'язані утримувати пам'ятку в належному стані, своєчасно провадити ремонт, захищати від пошкодження, руйнування або знищення відповідно до цього Закону та охоронного договору;
- частини четвертої статті 24 – Забороняється змінювати призначення пам'ятки, її частин та елементів, робити написи, позначки на ній, на її території та в її охоронній зоні без дозволу відповідного органу охорони культурної спадщини.
- частини п’ятої статті 24 - У разі виникнення загрози для збереженості пам'ятки її власник або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління, зобов'язані негайно повідомити про це орган охорони культурної спадщини обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій та орган місцевого самоврядування, на території якого розташована пам'ятка.
- частини першої статті 26 - Консервація, реставрація, реабілітація, музеєфікація, ремонт, пристосування пам'яток місцевого значення здійснюються за наявності письмового дозволу органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій відповідно до їхньої компетенції, на підставі погодженої з ними науково-проектної документації.
- частини першої статті 27 - У разі, коли пам'ятці загрожує небезпека пошкодження, руйнування чи знищення, власник або уповноважений ним орган, особа, яка набула права володіння, користування чи управління, зобов'язані привести цю пам'ятку до належного стану (змінити вид або спосіб її використання, провести роботи з її консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту та пристосування).

Джерела та література

1. ДАКО – Ф. 717. – оп. 1. – спр. 503. – арк. 2-2зв. – 1894-1895. По ходатайству Фузика о расчистке 44 десятин леса при приселке Яблонке.
2. ДАК – Ф. 163. – оп.7. – спр. 1296. – 1893. Об открытии в г. Киеве торгового товарищества купцами Штаммом и Сенькевичем.
3. ДАКО – Ф.Р. 4008. –оп.1. – спр. 9. – 1922. Списки воспитанников детских домов.
4. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр. 201. – 1933-1934. Инструкции, протоколы, приказы о медицинском обслуживании и оздоровлении детей. – арк. 64.
5. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр.631. – 1951. Анализ деятельности домов ребенка за 1951 год. – арк..4.
6. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр.677. – 1953. Анализ деятельности домов ребенка за 1953 год. – арк. 9.
7. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр. 756. – 1956. Анализ деятельности домов ребенка за 1956 год.
8. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр. 886. – 1960. Анализ деятельности домов ребенка за 1960 год.
9. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр. 940. – 1961. Анализ деятельности домов ребенка за 1961 год.
10. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр. 999. – 1962. Анализ деятельности домов ребенка за 1962 год.
11. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр. 1214. – 1965. Анализ деятельности домов ребенка за 1965 год.
12. ДАКО. – Ф. Р. 5521 Історія міст і сіл. – оп. 1. – спр. 128. Ірпінь і Приірпіння. Довідки на села району. – арк. 40. – 1965.
13. ЦДІАУ – Ф. 442. – оп. 729. – спр. 4001. – 1901. По ходатайству жены купца Елены Штамм о выдаче свидетельства на право приобретения земельной собственности в

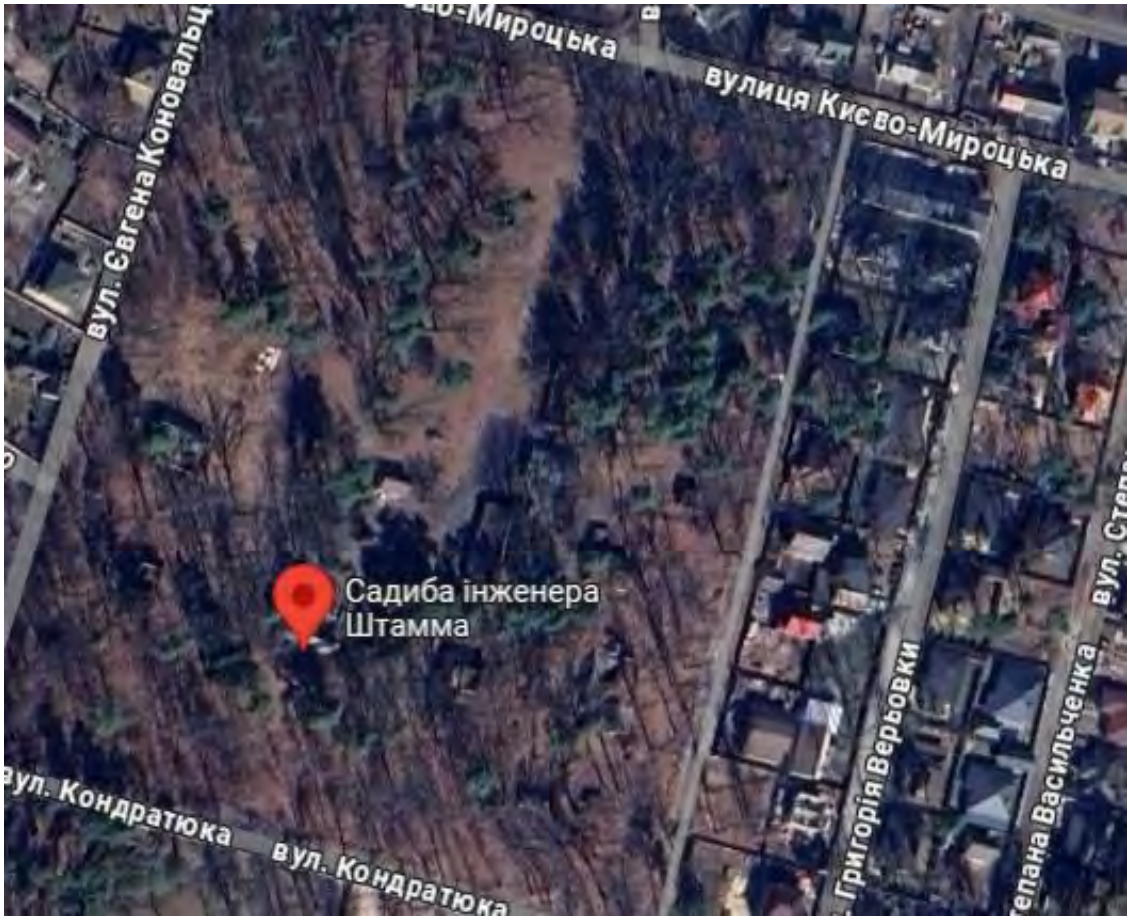
Киевской губернии 10 десятин. 1901 г.
14. ДАКО. – Ф. 1 - оп. 33. - Спр. 619. - 1917 . По ходатайству Евгения Львовича Штамма об изъятии его из действия узаконений 2-го февраля и 13 декабря 1915 г.
15. Рибаков М.О. Невідомі та маловідомі сторінки історії Києва. – К. 1997. – ст. 79-80, 339-341.
16. Соколенко О.Г., Соколенко С.В., Тюменцев М.В. «Буча. 100 років». – К. 2005.
17. Список населенных мест Киевской губернии. Издание Киевского губернского статистического комитета – К. 1900. – с. 139, 142.
18. «Дачник» Дачные местности вблизи Киева. – Издание Ф.Л. Иссерлиса и К. – К. 1909. – с. 84.[1]
19. Адресная и справочная книга «Весь Киев» на 1913 год. – К. 1913. – с. 340.
20. Адресная и справочноя книга «Весь Киев» на 1914 год С.М. Богуславского. – К. 1914. – с. 282, 849.
21. Роговой М.И., Рысс М.Б. Строительная керамика. – М. 1945. – с. 27.
22. Інтернетресурс /informator.news/pomeste-shtamma-razrushayuschyjsya-zamok-v-buche/

Підписи

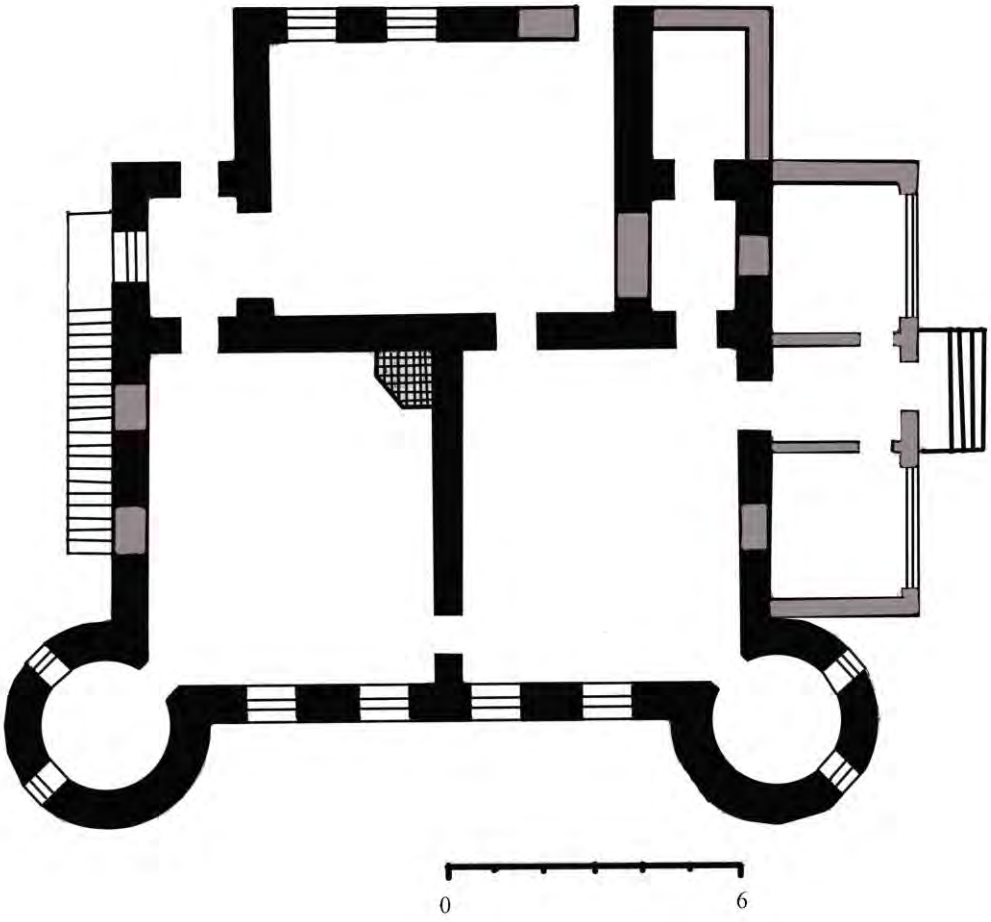
Посада та назва організації	Прізвище, ініціали	Підпис
Завідувач відділу краєзнавства Київського обласного центру охорони та наукових досліджень пам'яток культурної спадщини	Олена БРЕЯК	
Кандидат архітектури, с.н.с.	Валерія ІЄВЛЄВА	
В.о. директора департаменту культури та туризму Київської обласної державної (військової) адміністрації	Дмитро ГОНЧАРЕНКО	

Дата складання 16.12.2024 р.

ГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ

Місце розташування «Будинку Штамма» в м. Буча.

Будинок Штамма. План першого поверху. Сірим кольором помічені пізніші прибудови та перебудови.

ДИПЛОМ КАНДИДАТА НАУК

КН № 004352

Київ

Вища атестаційна комісія України

РІШЕННЯМ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ

Київського державного технічного університету будівництва і архітектури

від 25 листопада 1993р. протокол № 32

Ієвлевій Валерії Павлівні

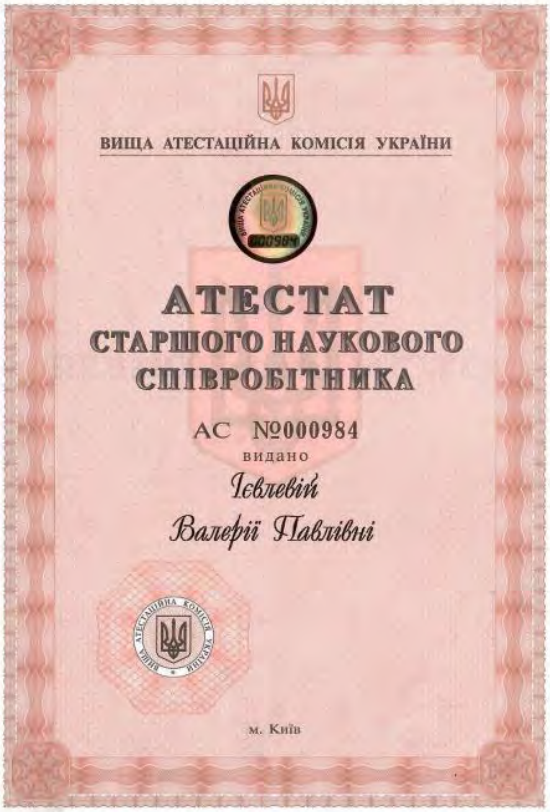
присуджено науковий ступінь

КАНДИДАТА

архітектури

Голова спеціалізованої вченої ради

Учений секретар

ВИЩА АТЕСТАЦІЙНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ

АТЕСТАТ СТАРШОГО НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИКА

АС №000984

видано

Ієвлевій

Валерії Павлівні

м. Київ

ВИЩА АТЕСТАЦІЙНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ

Рішенням Вищої атестаційної комісії України від 8 грудня 1999 року (протокол №32-08/12) на підставі рішення вченої ради Державного науково-дослідного інституту теорії та історії архітектури і містобудування Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України

Ієвлевій

Валерії Павлівні

присвоєно вчене звання

старшого наукового співробітника

зі спеціальності

містобудування та ландшафтна архітектура

м.Київ

Голова Вищої атестаційної комісії України

Вчений секретар Вищої атестаційної комісії України

АС №000984

Коротка історична довідка.
Щойно виявлений об'єкт культурної спадщини –
Будинок Штамма в м. Буча.

(наказ управління культури КОДА № 67 від 25.07.2019)

Історія маєтку Штамма щільно переплетена з історією самого міста Буча. Першим населеним пунктом у цій місцевості було село під назвою Яблонка (Яблунька). Згадки про нього датуються 17 ст. Дачне селище Буча почали заселяти з 1898 р., як поселення біля полустанку новозбудованої Києво-Ковельської залізниці. Завдяки такому вигідному розташуванню, воно стало привабливим для представників тодішньої столичної інтелігенції. Маєток Штамма, справжня архітектурна перлина міста Буча, розташований в західній частині сучасного міста.

В краєзнавчій літературі знаходимо інформацію, що побудував садибу радник правління Південно-Західної залізниці Штамм на початку ХХ ст. Ця інформація з'явилася від того, що в архівах на той час не було знайдено достатньої кількості документів щодо цієї пам'ятки. Наприкінці XIX – початку ХХ ст. дачне селище тільки починали розбудовувати. Дивлячись на тогочасні карти можна з'ясувати, що земельна ділянка Штамма була розташована поруч з невеличким хутором Семеніївка при д. Яблонці. Власниками землі навколо Яблонки та Семеніївки були відомі поміщики брати Сагатовські.

9 листопада 1901 року до Київського, Подільського і Волинського Генерал-Губернатора звернулася дружина Київського купця другої гільдії Льва Івановича Штамма Олена Миколаївна з проханням дозволити придбання 10 десятин землі для дачної ділянки в Київській губернії. Родина на той час проживала по Фундуклеївській вулиці, 4 в кв. № 5. Пристав Старокиївської дільниці зібрав необхідну інформацію про родину потенційних покупців:

«Справка.

Происходит она и ее муж из евреев. Участок расположен при д. Яблонка, по 350 руб. за десятину.

При прошении паспортная книжка за № 146, выданная 20 января 1898 года, из чего видно, что просительница вероисповедания православного.

Елена Николаевна Штамм жена киевского 2 гильдии купца – 48 лет, имеет мужа Льва Ивановича и детей: Евгения 18 лет и Николая 8 лет

Сведения извлечены из паспортной книжки Киевской городской полиции от 20 января 1898 года за № 146.

Уроженка Петроковской губернии (Польша), приписана к Киевским купцам 2 гильдии, проживает по Фундуклеевской улице № 4, кв. №5.

Просительница и ее муж происходят из евреев, она из мещан, а он из кременчугских купцов, национальности еврейской.

Просительница, ее муж и дети вероисповедания православного, в домашнем быту усвоена национальность русская. Муж и жена приняли

православие из евреев 20 сентября 1889 года, как это видно из метрических свидетельств Киевской духовной консистории от 5 октября 1890 года за №№ 12358 и 12359.

В политическом отношении ничего предосудительного не замечено, из дел участка не видно, чтобы состояла под судом и следствием или же лишена прав состояния, поведения одобрительного.

Покупает 7 десятин 1017 кв.саж. земли у помещика Валенса Сагатовского при дер. Яблонке Киевского уезда по 350 руб. за десятину. По этому поводу состоялась между сторонами домашняя задаточная расписка, по коей Штамм дала Сагатовскому задаток 1300 руб.

Штамм предъявила наличных денег 3000 руб.

Собрал информацию Пристав Старокиевского участка».

Але тоді, Штамми не змогли оформити купівлю. Завадив керівник поліції, він власноручно написав: «Полагал бы отказать, как лицам, крещенным из евреев».

Як з'ясувалося з архівних документів 1917 р. «По ходатайству Евгения Львовича Штамма об изъятии его из действия узаконений 2-го февраля и 13 декабря 1915 г.». Після відмови у дозволі купити земельну ділянку, Штамми пішли іншим шляхом. Земельну ділянку оформила на себе хрещена мати Євгена Львовича Штамма, дружина тайного радника Анна Миколаївна Расцветова. А вже у 1904 році по купчій ділянка була придбана інженером шляхів сполучень Євгеном Львовичем Штаммом, а у 1910 р. остаточно за ним закріплена. З цих документів відомо наступне. Маєток, що знаходився при селі Яблонка складався з 4 ділянок землі з будівлями та лісом, а саме ділянка № 10 – 1 десятина 1540 кв. сажнів, ділянка № 11 – 1 десятина 1890 кв. сажнів, ділянка № 14 – 1 десятина 2130 кв. сажнів, ділянка № 15 – 1 десятина 1745 кв. сажнів, а загалом 7 десятин 105 кв. сажнів, та під дорогами 906 сажнів. З одного боку ділянки знаходилися землі селян, з другого боку ділянки Неметті під № 13 та Френкеля під № 9, з третього боку Балабанівський маєток, а з четвертого – ділянка під № 16 – Критської.

На 1910 р. на ділянці знаходилися наступні будівлі.

1. Будинок цегляний двоповерховий недобудований, під залізним дахом, у візантійському стилі з верандою і льохом під будинком з одного боку.
2. Новий флігель дерев'яний на цегляному фундаменті під залізним дахом, оббитий шалівкою.
3. Такий саме флігель дерев'яний на цегляному фундаменті під ґонтовим дахом, оббитий шалівкою.
4. Флігель дерев'яний на цегляному фундаменті під ґонтовим дахом, при якому прибудова, де розміщуються сарай, льодовня і стайня.
5. Будинок дворецького дерев'яний.
6. Дерев'яний навіс на стовпах і дерев'яна вбиральня на 2 відділення.

Садиба огороджена дерев'яним парканом, на її території росте молодий, переважно дубовий, ліс.

У 1909 році земельна ділянка Штамма була вже забудованою, про що свідчить інформація, вміщена у путівнику «Дачник» 1909 р. У довідковому виданні «Весь Киев» за 1913 р. згадується Штамм Лев Іванович, Московський купець другої гільдії, що проживав в дачному селищі Буча. У довідковому виданні «Весь Киев» за 1914 р. вказано, що по вул. Києво-Мироцька Верхня ділянка під № 25 належить Штамм Є.Л., в іншому місці згадується Штамм Лев Іванович, київський купець другої гільдії, що проживав в дачному селищі Буча. Про купця Льва Івановича Штамма відомо, що у 1893 - 1894 роках він проживав в Києві на розі вул. Костянтинівська і Юрківська під № 63/9 у власному будинку. За цією ж адресою була розташована його суконна фабрика, що займала двоповерхове дерев'яне приміщення з цегляною прибудовою для локомобілю.

Будинок Штамма в Бучі це двоповерховий будинок в неороманському стилі прикрашений складним цегляним декором. Головний фасад фланкований двома круглими вежами з декоративними бійницями і шатровими верхами. Під бійницями іде аркатурний фриз. Вікна другого поверху будівлі і обох поверхів веж мають півциркулярні завершення, першого поверху – прямокутні. Завдяки своєрідній архітектурі, садиба Штамма має значну історичну і культурну цінність. Судячи з вигляду залізничної станції в Бучі можна припустити, що і палац і станційна будівля побудовані за проектом одного архітектора. За роки використання палацу, до нього були зроблені одноповерхові та двоповерхові прибудови з бічного фасаду.

Не зважаючи на пожежу 2004 р. і те, що будівля 20 років перебуває без ремонту, в стінах (0,71 – 0,75м завтовшки) відсутні тріщини. Цегла стін міцна, в доброму стані. Скоріш за все, цеглу для будівництва виготовляли на цегельному заводі поміщиків братів Сагатовських. Завод вже існував у 1900 році при с. Яблонка.

В одній з кімнат зберігаються залишки печі-голландки. Для її будівництва використовували спеціальну пічну цеглу – «межигірку» (15,4 х 7,2 х 2,8 см). Пічну цеглу – «межигірку» на початку XX ст. виготовляли мешканці сіл Валки, Нові Петрівці і Старі Петрівці. Голландка була обкладена білими глазурованими кахлями (22,4 х 20,4 х 4,8 см) і оздоблена декоративними плитками по верхніх і бічних гранях. На сьогодні піч стоїть напівзруйнована.

Навколо головного корпусу розташовані господарські та житлові будівлі: цегляні та дерев'яні на цегляних фундаментах. Деякі з них, судячи з цеглин, були побудовані не раніше 1930-х років. Ще 10 років тому біля головного корпусу знаходився напівзруйнований одноповерховий цегляний будинок. Цеглини, що випадали зі стін, були великі, з 8 овальними отворами. Таку цеглу 250х120х120 мм, з двома рядами пустот у формі еліпса київські цегельні заводи, перші в Радянському союзі почали виготовляти у 1931 році. Тому цей будинок побудували не раніше 1931 року. Палац оточений парком, через який до головного будинку іде пейзажна алея. І хоча теперішній стан

будинку залишає бажати кращого, він продовжує викликати інтерес як у туристів, так і у всіх, хто цікавиться старовиною.

Станом на 1917 рік власник маєтку, Євген Львович Штамм, інженер шляхів сполучень, був направлений для будівництва стратегічної дороги, керував будівництвом 3-ї ділянки залізничного шляху Псков – Полоцьк і проживав в м. Опочка Псковської губернії. Молодший брат, Микола Львович, служив в 12 Ахтирському гусарському полку. Батько Євгена Львовича, Л.І. Штамм помер у 1917 р., мати переїхала до Москви.

Коли маєток Штамма перетворили на дитячий будинок, достеменно невідомо. У 1922 році жодного дитячого будинку в Бучі ще не було. Про дитячий будинок в Бучі є згадки в документах Державного архіву м. Києва за 1934 р.: «В системі Міськздороввідділу є дитячі будинки і карантини, а саме: під № 3 дитячий карантин в Бучі на 150 дітей, над яким шефствує завод Арсенал». Тоді всіх безпритульних дітей і немовлят і підлітків утримували разом. Але невідомо, чи був розташований дитячий будинок в колишньому маєтку Штамма.

Відразу після звільнення Києва від німецько-фашистських загарбників, у 1943 – 1944 роках дитячий будинок в Бучі не діяв (можливо, був пошкоджений під час окупації).

У 1944 році Указом Президії Верховної Ради СРСР від 8 липня 1944 р. і наказом Наркомату Охорони здоров'я СРСР від 30 серпня 1944 р. були створені будинки дитини для дітей немовлячого віку. У 1948 році управління такими будинками дитини було покладене на Міністерство охорони здоров'я.

В колишній садибі Штамма розмістився будинок дитини № 5 Київського міського відділу охорони здоров'я. З 1951 р. він згадується у звітах щодо діяльності будинків дитини м. Києва. «Дом ребенка № 5 рассчитан на 150 коек, из которых 50 коек для тубинфицированных детей. Расположен в дачном поселке Буча, в 32 км от Киева и в 4-х от железной дороги, в смешанном лесу. В доме ребенка воспитываются дети с 1 года жизни, учитывая отдаленность его от железной дороги и от поселка и отсутствия помещения для доноров. Дети живут в одном каменном 2-х этажном доме и в 4-х домиках дачного типа. Все помещения приспособлены для нужд детей, но не удовлетворяют полностью санитарным требованиям. Отопление печное, освещение электрическое, имеется отдельная прачечная (ручная). Территория дома ребенка большой протяженности, не огорожена, что является большим недостатком. Дом ребенка имеет уже плодоносящий молодой фруктовый сад, с ягодными кустами и фруктовыми деревьями».

У 1953 році було проведено капітальний ремонт Будинку дитини № 5: побудовано адміністративний корпус площею 56 м.кв., переобладнано карантинний корпус, переобладнана і розширена пральня, укладено 150 м.кв. паркету, прокладено 100 м. каналізації і зроблено поточний ремонт корпусів. У 1956 році закінчили будівництво другого корпуса ізолятору і приміщення для рентген-кабінету. У 1960 році на ремонтні роботи було виділено 100 тис. карб. (старими грошами). У тому ж році до будинку дитини № 5 було

прийнято 112 дітей, з них 24 дитини до 1 року. У 1961 році на ремонтні роботи було виділено 5 тис. карб. У 1962 році до будинку дитини № 5 було прийнято 147 дітей. Було виділено 15 місць для маляток з вадами слуху і 25 місць для тубінфікованих дітей. Будинок дитини на той час мав на балансі 10 будинків, сараї, льохи. За останні роки було проведено водяне опалення, водопровід, каналізація. У 1965 році для тубінфікованих дітей було відведено окремий будинок з 4 кімнат, коридору і закритої веранди.

1965 року у довідці, що її готували для видання «Історії міст і сіл» про будинок дитини згадується так: «В мальовничому куточку чудового бучанського лісу, в колишній затишній дачі німця (!) Штама, розмістився будинок дитини Київського міського відділу охорони здоров'я. Тут зростає і виховується 150 малюків. Головний лікар, вона ж завідуюча будинком дитини Ольга Федорівна Сожигаєва понад 15 років самовіддано працює над тим, щоб ці діти зростали життєрадісними, повноцінними громадянами нашої батьківщини. За десятки років існування Будинку дитини з його стін вийшли в світ тисячі дітей, які стали гідними громадянами своєї вітчизни».

Довгі роки колишню садибу Штамма по вул. Києво-Мироцька, 133 займав Будинок дитини. А 01.10.1982 року, на підставі наказу Виконавчого комітету Київської міської ради народних депутатів, управління охорони здоров'я від 30.09.1982 року № 425 «Об организации детского санатория для детей с психоневрологическими заболеваниями», в садибі Штамма було створено дитячий спеціалізований санаторій «Дружний». В третьому кварталі 1982 р. було завершено комплексний капітальний ремонт і дитячий санаторій «Дружний» введено в експлуатацію.

Земельна ділянка площею 5.1746 га була надана д/с «Дружний» у постійне користування відповідно до рішення 3 сесії XXIV Бучанської селищної ради депутатів від 23.05.2002 року. Акт на право постійного користування землею зареєстровано в книзі записів державних актів на право постійного користування ІІ-КВ № 001462 від 11.07.2002р. На 2002 рік на території було 16 корпусів, загальна площа внутрішніх поверхонь складала – 1948,2 кв.м., зовнішніх поверхонь – 2364,4 кв.м. Дитячий спеціалізований санаторій «Дружний» входив до складу територіального медичного об'єднання «Санаторного лікування» у місті Києві.

У січні 2004 р. в будівлі палацу, що слугувала спальним корпусом санаторію, сталася пожежа. Дітей врятували, а ось будівля була пошкоджена вогнем. Прогоріли дерев'яні перекриття і покрівля. «И дети и персонал остались живы, но перенесли испуг, а некоторые ожоги. Две 14-летние девочки выпрыгнув из окна, получили переломы. Героически себя показали 63-летняя нянечка и 48-летняя медсестра, которые вынесли из огня 10 детей, после чего попали в реанимацию. Как заявила тогда главврач санатория Ольга Ищенко, работающая здесь с 1973 года: «Причина пожара — короткое замыкание в розетке. Капитальный ремонт здания последний раз проводился в 82-м году, тогда меняли и всю электропроводку».

Відразу після пожежі будівлю збиралися ремонтувати. Розпорядження № 35 від 16.01.2004 р. «Про реконструкцію дитячого психоневрологічного санаторію «Дружний» підписав тодішній голова Києва Олександр Омельченко. Але політичні події в державі завадили це зробити.

На сьогодні будинок належить комунальному некомерційному підприємству «Київська міська дитяча клінічна туберкульозна лікарня».

Джерела та література

1. ДАКО – Ф. 717. – оп. 1. – спр. 503. – арк. 2-2зв. – 1894-1895. По ходатайству Фузика о расчистке 44 десятин леса при приселке Яблонке.
2. ДАК – Ф. 163. – оп.7. – спр. 1296. – 1893. Об открытии в г. Киеве торгового товарищества купцами Штаммом и Сенькевичем.
3. ДАКО – Ф.Р. 4008. –оп.1. – спр. 9. – 1922. Списки воспитанников детских домов.
4. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр. 201. – 1933-1934. Инструкции, протоколы, приказы о медицинском обслуживании и оздоровлении детей. – арк. 64.
5. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр.631. – 1951. Анализ деятельности домов ребенка за 1951 год. – арк..4.
6. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр.677. – 1953. Анализ деятельности домов ребенка за 1953 год. – арк. 9.
7. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр. 756. – 1956. Анализ деятельности домов ребенка за 1956 год.
8. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр. 886. – 1960. Анализ деятельности домов ребенка за 1960 год.
9. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр. 940. – 1961. Анализ деятельности домов ребенка за 1961 год.
10. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр. 999. – 1962. Анализ деятельности домов ребенка за 1962 год.
11. ДАК – Ф. Р.3 – оп. 1. – спр. 1214. – 1965. Анализ деятельности домов ребенка за 1965 год.
12. ДАКО. – Ф. Р. 5521 Історія міст і сіл. – оп. 1. – спр. 128. Ірпінь і Приірпіння. Довідки на села району. – арк. 40. – 1965.
13. ЦДІАУ – Ф. 442. – оп. 729. – спр. 4001. – 1901. По ходатайству жены купца Елены Штамм о выдаче свидетельства на право приобретения земельной собственности в Киевской губернии 10 десятин. 1901 г.
14. ДАКО. – Ф. 1 - оп. 33. - Спр. 619. - 1917 . По ходатайству Евгения Львовича Штамма об изъятии его из действия узаконений 2-го февраля и 13 декабря 1915 г.
15. Рибаков М.О. Невідомі та маловідомі сторінки історії Києва. – К. 1997. – ст. 79-80, 339-341.
16. Соколенко О.Г., Соколенко С.В., Тюменцев М.В. «Буча. 100 років». – К. 2005.

17. Список населенных мест Киевской губернии. Издание Киевского губернского статистического комитета – К. 1900. – с. 139, 142.
18. «Дачник» Дачные местности вблизи Киева. – Издание Ф.Л. Иссерлиса и К. – К. 1909. – с. 84.[1]
19. Адресная и справочная книга «Весь Киев» на 1913 год. – К. 1913. – с. 340.
20. Адресная и справочноя книга «Весь Киев» на 1914 год С.М. Богуславского. – К. 1914. – с. 282, 849.
21. Роговой М.И., Рысс М.Б. Строительная керамика. – М. 1945. – с. 27.
22. Інтернетресурс /informator.news/pomeste-shtamma-razrushayuschyjsya-zamok-v-buche/

Підписи

Посада та назва організації	Прізвище, ініціали	Підпис
Завідувач відділу краєзнавства Київського обласного центру охорони та наукових досліджень пам'яток культурної спадщини	Бреяк О.В	
Кандидат архітектури, с.н.с	Ієвлева В.П.	

Вигляд Будинку Штамма до пожежі (1980 – 1990 рр.)

Вигляд інтер’єру Будинку Штамма після пожежі, 2007 р.

Вигляд печі в Будинку Штамма після пожежі.

Залізничний вокзал в м. Буча, фото 2022 р.

ДИПЛОМ
КАНДИДАТА НАУК

КН № 004352

Київ

Вища атестаційна комісія України
РІШЕННЯМ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
Київського державного технічного університету будівництва і архітектури
від 25 листопада 1993 р. протокол № 32
Ієвлевій Валерії Павлівні
присуджено науковий ступінь
КАНДИДАТА
архітектури
Голова спеціалізованої вченої ради
Учений секретар

ВИЩА АТЕСТАЦІЙНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ

АТЕСТАТ
СТАРШОГО НАУКОВОГО
СПІВРОБІТНИКА

АС №000984
видано
Ієвлевій
Валерії Павлівні

м. Київ

ВИЩА АТЕСТАЦІЙНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ

Рішенням Вищої атестаційної комісії України
від 8 грудня 1999 року (протокол №32-08/12)
на підставі рішення вченої ради
Державного науково-дослідного інституту теорії та історії
архітектури і містобудування Державного комітету
будівництва, архітектури та житлової політики України
Ієвлевій
Валерії Павлівні
присвоєно вчене звання
старшого наукового співробітника
зі спеціальності
містобудування та ландшафтна архітектура

м. Київ
Голова
Вищої атестаційної комісії України
Вчений секретар
Вищої атестаційної комісії України

АС №000984

Матеріали фотофіксації

Будинок Штамма. Аерофотоз’ємка території санаторію «Дружний». Фото 2021 р.

Фото 1.Будинок Штамма. Вигляд з півдня. Фото 27.09.2024.

Фото 2. Будинок Штамма. Вигляд з південного сходу. Фото 27.09.2024.

Фото 3. Будинок Штамма. Вигляд зі сходу. Фото 27.09.2024.

Фото 4. Будинок Штамма. Вигляд з півночі. Фото 27.09.2024.

Фото 5. Будинок Штамма. Західна вежа. Фото 27.09.2024.

Фото 6, фото 7. Будинок Штамма. 1) віконний отвір другого поверху; 2) віконний отвір першого поверху. Фото 27.09.2024.

Фото 8. Будинок Штамма. Фрагмент інтер’єру західної вежі. Фото 27.09.2024.

Фото 9. Будинок Штамма. Фрагмент інтер’єру. Фото 27.09.2024.

Фото 10. Будинок Штамма. Фрагмент печі. Фото 27.09.2024.

Фото 11. Будинок Штамма. Фрагмент інтер’єру. Фото 27.09.2024.

Фото 12. Будинок Штамма. Фрагмент інтер’єру. Фото 27.09.2024.

Фото 13. Будинок Штамма. Фрагмент прикраси печі. Фото 27.09.2024.